

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 42/09-77

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 2. júna 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval prijatú sťažnosť občianskeho združenia Centrum pre bioetickú reformu, Moskovská 9, Michalovce, zastúpeného advokátom JUDr. Allanom Böhmom, Jesenského 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach pri služobnom zákroku v súvislosti s prezentáciou fotografií na informačných paneloch na verejnom zhromaždení pod názvom „*STOP GENOCÍDE – proti porušovaniu ľudských práv vo svete*“ konanom 16. októbra 2008 v Košiciach a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo občianskeho združenia Centrum pre bioetickú reformu na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach na verejnom zhromaždení pod názvom „*STOP*

GENOCÍDE – proti porušovaniu ľudských práv vo svete“ konanom 16. októbra 2008 v Košiciach porušené bolo.

2. Občianskemu združeniu Centrum pre bioetickú reformu priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré mu je Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Košiciach povinné vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Košiciach je povinné zaplatiť náhradu trov konania občianskemu združeniu Centrum pre bioetickú reformu v sume 771,98 € (slovom sedemstosedemdesiatjeden eur a deväťdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Allana Böhma, Jesenského 2, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením č. k. III. ÚS 42/09-20 z 10. februára 2009 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť občianskeho združenia Centrum pre bioetickú reformu (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci porušenia základného práva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach (ďalej aj „krajské riaditeľstvo PZ“) pri služobnom zákroku v súvislosti s prezentáciou fotografií na informačných paneloch na verejnom zhromaždení pod názvom „*STOP GENOCÍDE – proti porušovaniu ľudských práv vo svete*“ konanom 16. októbra 2008 v Košiciach.

Sťažovateľ prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu v sťažnosti uviedol, že 16. októbra 2008 sa v Košiciach uskutočnilo verejné zhromaždenie pod názvom „*STOP GENOCÍDE – proti porušovaniu ľudských práv vo svete*“. Organizátorom podujatia bol sťažovateľ, ktorý si splnil oznamovaciu povinnosť vyplývajúcu z príslušných ustanovení zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovanom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 84/1990 Zb.“ alebo „zákon o zhromažďovanom práve“).

V priebehu zhromaždenia sa na miesto jeho konania dostavila policajná hliadka na základe oznámenia redaktora televízie JOJ (ďalej len „redaktor televízie“ alebo „televízia“) s cieľom zistenia, či sa uvedené zhromaždenie koná v súlade so zákonom. Televízia bola od počiatku na verejnom zhromaždení a jeho priebeh natáčala.

Na miesto konania zhromaždenia sa dostavil aj prvý zástupca riaditeľa krajského riaditeľstva PZ a súčasne riaditeľ Úradu justičnej a kriminálnej polície Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach (ďalej aj „zástupca krajského riaditeľa PZ“) spolu s ďalšími príslušníkmi Policajného zboru na služobných motorových vozidlách. V tom čase bolo na mieste konania zhromaždenia umiestnených dvanásť informačných panelov, na ktorých sa nachádzali fotografie obetí genocíd a fotografie ľudského plodu po vykonanej interrupcii.

Po vzhliadnutí výstavy zástupca krajského riaditeľstva PZ dospel k názoru, že vystavovaním informačných panelov dochádza k naplneniu skutkovej podstaty priestupku proti verejnému poriadku podľa § 47 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 372/1990 Zb.“ alebo „zákon o priestupkoch“). Odôvodnil to tým, že podľa jeho názoru vyvesené informačné panely s touto tematikou vzbudzujú u niektorých osôb pohoršenie.

Príslušník Policajného zboru, ktorý priestupok priamo dokumentoval, sa riadil aj pokynmi a názorom nadriadeného – zástupcu krajského riaditeľa PZ. Zástupcovia sťažovateľa boli vyzvaní na odstránenie tých informačných panelov, resp. fotografií na nich, ktoré podľa subjektívneho názoru príslušníkov Policajného zboru porušujú verejný poriadok a vzbudzujú verejné pohoršenie. Príslušníci Policajného zboru zároveň uviedli, že v prípade neodstránenia určených fotografií príslušné informačné panely zaistia na základe § 21 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 171/1993 Z. z.“ alebo „zákon

o Policajnom zbore“). Pretože odstránením, aj keď iba niektorých panelov, by nebol naplnený zmysel verejného zhromaždenia, sťažovateľ sa práve z tohto dôvodu rozhodol zhromaždenie pod nátlakom prítomných policajtov ukončiť.

Sťažovateľ tvrdí, že krajské riaditeľstvo PZ služobným zákrokom – príkazom odstrániť určené fotografie, resp. plagáty z informačných panelov pod hrozbou ich zaistenia, porušilo základné právo sťažovateľa na slobodu prejavu. Verejné zhromaždenie organizované sťažovateľom poukazovalo na morálno-právne aspekty interrupcií. Prezentované fotografie mali za cieľ poukázať na ľudskú podstatu počatého dieťaťa a násilnú povahu interrupcie. Práve tieto dva podstatné aspekty boli dôvodom, prečo ďalšie fotografie evokovali paralely umelého ukončenia tehotenstva s rôznymi formami genocíd, otrokárstva a rasovej diskriminácie či iného nehumánneho zaobchádzania so zraniteľnými skupinami ľudí v minulosti. Takéto formy zaobchádzania boli totiž sprevádzané odopieraním osobnostných práv takýmto skupinám, ktoré sa z dôvodu nerovného postavenia (faktického alebo právneho) nemohli brániť.

Sťažovateľ tvrdil, že na verejnom zhromaždení iba využil právo na slobodu prejavu, ktorá nepodnecovala k porušovaniu práv iných, a vyjadroval svoj názor na všeobecnú spoločenskú tému spôsobom, ktorý je legitímny aj z hľadiska judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa slobody prejavu garantovanej v čl. 10 dohovoru. V tomto kontexte poukázal na rozhodnutia ESLP v prípadoch *Oberschlick v. Rakúsko*, rozsudok z 1. 7. 1997; *Ligens v. Rakúsko*, Séria A, č. 103, č. sťažnosti 9815/82; či *Handyside v. Veľká Británia*, Séria A, č. 24, č. sťažnosti 5493/72.

Sťažovateľ taktiež namietal, že v zmysle zákona č. 84/1990 Zb. je orgánom oprávneným zasahovať do výkonu zhromažďovacieho práva primárne obec a úloha či právomoci Policajného zboru sú len subsidiárne. Príslušníci Policajného zboru preto nemali oprávnenie zasahovať do priebehu verejného zhromaždenia, ku ktorému nemala obec (príslušná mestská časť) žiadne výhrady.

Podľa sťažovateľa nemohol byť zásah orgánov Policajného zboru do jeho práva na slobodu prejavu v súlade s čl. 10 dohovoru aj z dôvodu, že v zmysle judikatúry ESLP (napr. *Hashman a Harrup v. Veľká Británia*, rozhodnutie z 25. 11. 1999) musia byť ustanovenia právnych predpisov, ktoré tvoria právny základ zásahu do ľudských práv,

formulované s dostatočnou precíznosťou „... na to, aby každá osoba vedela, ako sa v budúcnosti má resp. nemá správať.“, pričom § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch tejto požiadavke nezodpovedá pre absenciu legálnej definície pojmu „verejné pohoršenie“, ktorý je príliš vágny a neurčitý na to, aby mohol vyhovovať požiadavke právnej istoty, a umožňuje svojvôľu orgánov verejnej moci pri jeho aplikácii.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva na slobodu prejavu zaručeného v čl. 26 ods. 1 ústavy a taktiež porušenie práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 dohovoru postupom krajského riaditeľstva PZ pri služobnom zákroku v súvislosti s prezentáciou fotografií na verejnom zhromaždení pod názvom „*STOP GENOCÍDE – proti porušovaniu ľudských práv vo svete*“ konanom 16. októbra 2008 v Košiciach, aby priznal sťažovateľovi finančné zadostučinenie v sume 100 000 Sk (3 319 eur a 40 centov), ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

Krajské riaditeľstvo PZ sa k sťažnosti vyjadrilo podaním č. p. KRP-300/UJK-J-2009 z 27. februára 2009, v ktorom uviedlo, že služobný zákrok uskutočnený 16. októbra 2008 proti sťažovateľovi bol v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky nevynímajúc ústavu a medzinárodné dohovory, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Zákrok príslušníkov Policajného zboru sledoval legitímne ciele, na základe ktorých možno právo na slobodu prejavu obmedziť. Výkonom práva na slobodu prejavu zo strany sťažovateľa dochádzalo totiž k popieraniu práva na súkromie v oblasti rozhodovania ženy o svojom tehotenstve, navyše spôsobom vzbudzujúcim verejné pohoršenie, čo niektoré z osôb prítomných na mieste konania verejného zhromaždenia dávali zreteľne najavo.

V tejto súvislosti poukázalo krajské riaditeľstvo PZ aj na arbitrážny nález z 12. septembra 2007 Arbitrážnej komisie Rady pre reklamu (ďalej aj „arbitrážna komisia“ a „nález rady pre reklamu“) zaoberajúci sa bilbordovou kampaňou sťažovateľa na obdobnú tému, a to na základe sťažností viacerých osôb namietajúcich, že uvedená kampaň je „... prekročením dobrého vkusu a etiky...“ a vyvoláva „... traumy a neprimeraný šok...“. Na základe označeného nálezu rady pre reklamu mala byť podľa krajského riaditeľstva PZ sťažovateľova bilbordová kampaň zastavená.

Zákrok príslušníkov Policajného zboru smeroval napokon aj k ochrane verejného zdravia. Podľa vyjadrenia znalca z odboru zdravotníctva môže pohľad na takéto fotografie vyvolať následky na zdraví. Sťažovateľom prezentované zábery môžu u senzitívnych a precitlivých ľudí vyvolať zvýšené psychické napätie, pocity úzkosti a strachu, nespavosť a iné neurotické ťažkosti.

Podľa krajského riaditeľstva PZ bol zákrok vykonaný v súlade so zákonom. Ustanovenie § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch chráni spoločnosť pred osobami, ktoré narušujú verejný poriadok napríklad tým, že vzbudzujú verejné pohoršenie. Zákon o Policajnom zbore zase ukladá príslušníkom Policajného zboru povinnosť vykonať služobný zákrok, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok.

Z uvedených dôvodov považuje krajské riaditeľstvo PZ sťažnosť za neopodstatnenú. V časti týkajúcej sa návrhu na priznanie finančného zadostučinenia navyše aj z dôvodu, že zásahom nemohla byť poškodená dobrá povesť sťažovateľa, pretože ten bol už v minulosti v súvislosti s obdobnými aktivitami vnímaný verejnosťou kontroverzne.

Krajské riaditeľstvo PZ navrhlo, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovel s tým, že základné práva sťažovateľa v posudzovanom prípade porušené neboli.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie sťažovateľ doplnil svoje stanovisko k predmetu konania podaním z 29. apríla 2009. Okrem iného uviedol, že Rada pre reklamu, na ktorej nález poukazovalo krajské riaditeľstvo PZ, nie je štátnym orgánom ani zákonom ustanovenou inštitúciou, ale mimovládnu organizáciou, ktorej cieľom je „*samoregulácia jej členov v oblasti reklamného priemyslu*“. Jej nálezy nie sú právne záväzné, a to ani pre jej členov. Reklamné agentúry, ktoré realizovali bilbordovú kampaň sťažovateľa, neboli členmi Rady pre reklamu a uvedený nález z 12. septembra 2007 pre ne bol záväzný. Kampaň „*Právo na život*“ bola objednaná na jeden mesiac. Bilbordy kampane zmizli z ulíc posledný septembrový deň podľa zmluvy (hoci mnohé ešte ostali visieť aj v októbri a v novembri), a teda neboli „stiahnuté“ na základe uvedeného rozhodnutia arbitrážnej komisie, ako tvrdí krajské riaditeľstvo PZ.

Vo vzťahu k argumentácii o riziku traumatizovania spoločnosti v dôsledku prvku násillia, ktorý bol obsiahnutý v prezentovaných fotografiách, sťažovateľ namietal, že zábery z genocíd vrátane holokaustu sú v niektorých krajinách štandardne prezentované v rámci

vyučovania na školách týkajúceho sa tejto témy (Nemecko, Francúzsko). V niektorých krajinách sú zase v rámci kampane proti fajčeniu na obaloch cigariet povinne zobrazované reálne zábery poškodeného tkaniva pľúc fajčiarov.

Sťažovateľ prezentovanými fotografiami iba poukázal na výsledok právom dovoleného konania – interrupčného zákroku, preto považuje za nelogické, aby štátny orgán kvalifikoval toto konanie ako pohoršujúce, nemorálne alebo neetické. Vizuálne zobrazenie reality často viedlo a vedie k mobilizácii verejnosti proti nespravodlivosti alebo nehumánosti, ktorá sa deje skryte, prípadne zostáva nepovšimnutá či zámerne prehliadaná. Preto ide o prostriedok, ktorý je plne legítimný v kontexte verejnej spoločenskej diskusie, a krajské riaditeľstvo PZ nemalo právomoc ho hodnotiť, posudzovať ani zasahovať do práva na slobodu prejavu v súvislosti s jeho využitím.

Dňa 2. júna 2009 sa vo veci konalo verejné ústne pojednávanie za účasti zástupcov oboch strán, ktorí zotrvali na svojich stanoviskách a vo svojich prednesoch poukázali na najpodstatnejšie časti predchádzajúcej argumentácie obsiahnutej v písomných podaniach.

V rámci dokazovania v predmetnej veci sa ústavný súd oboznámil s obsahom dôkazov predložených oboma stranami vrátane spisového materiálu vzťahujúceho sa na objasňovanie priestupku proti verejnému poriadku podľa § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch týkajúceho sa prezentácie fotografií na verejnom zhromaždení sťažovateľa konanom 16. októbra 2008 v Košiciach. Objasňovanie podozrenia z priestupku uskutočnilo Obvodné oddelenie Policajného zboru Košice-Sever (ďalej len „obvodné oddelenie“) pod č. p.: ORP-P-950/OPP-Sev-2008 a o veci rozhodol Obvodný úrad v Košiciach, odbor všeobecnej vnútornej správy, oddelenie priestupkové (ďalej len „obvodný úrad“) 13. januára 2009 pod č. 2008/3307, 3307a/08/ZAO. Ústavný súd sa taktiež oboznámil s obsahom odborného vyjadrenia z 29. októbra 2008 znalca z odvetvia psychiatrie – liečba alkoholizmu a toxikománie, gerontopsychiatrie a sexuológie a s obsahom vyjadrenia predsedníčky Slovenskej sexuologickej spoločnosti z 30. marca 2009, ktoré predložilo krajské riaditeľstvo PZ. Rovnako sa oboznámil s obsahom odborného vyjadrenia z 27. apríla 2009 znalca z odboru psychológie, odvetvia klinickej psychológie detí a dospelých

a psychológie dopravy, ako aj s obsahom vyjadrenia detskej psychiatričky z Kliniky detskej psychiatrie fakultnej nemocnice v Bratislave z apríla 2009, ktoré predložil sťažovateľ.

II.

Z obsahu vykonaných dôkazov zistil ústavný súd tieto okolnosti relevantné na posúdenie sťažovateľovej sťažnosti:

Dňa 16. októbra 2008 sa pred budovou Technickej univerzity v Košiciach na Letnej ulici (ďalej len „technická univerzita“) uskutočnilo verejné zhromaždenie pod názvom „STOP GENOCÍDE – proti porušovaniu ľudských práv vo svete“. Zvolávateľom a organizátorom podujatia bol sťažovateľ. Písomné oznámenie zo 6. októbra 2008 o konaní zhromaždenia doručil sťažovateľ Mestskej časti Košice-Sever v súlade s § 5 zákona o zhromažďovanom práve 8. októbra 2008. Obec zhromaždenie nezakázala ani nevyužila postup podľa § 5 ods. 5 alebo § 8 zákona o zhromažďovanom práve.

Súčasťou zhromaždenia bolo umiestnenie dvanástich informačných panelov na verejnom priestranstve pozdĺž chodníka pre chodcov, na ktorých boli smerom k objektu technickej univerzity umiestnené plagáty veľkosti približne 2 x 1 meter zobrazujúce obeť masových vražd, koncentračných táborov, rasovo motivovaného násillia, ale aj časti tela plodu po vykonanom zákroku umelého prerušenia tehotenstva. Text pripojený k fotografiám na paneloch obsahoval heslá naznačujúce paralely medzi pozbavením života obetí masových vražd či rasovo motivovaného násillia a medzi dôsledkami umelého prerušenia tehotenstva.

Dňa 16. októbra 2008 o 14.57 h oznámil na operačné oddelenie krajského riaditeľstva PZ redaktor televízie, že pred budovou technickej univerzity na verejnom priestranstve je výstava fotografií, na ktorých sú znázornené „... mŕtve plody nenarodených detí, odtrhnutá hlava a pod...“.

Referent operačného oddelenia krajského riaditeľstva PZ vyslal na označené miesto policajnú hliadku kvôli prevereniu oznámenia. Policajná hliadka na mieste konania zhromaždenia zistila, že ide o zhromaždenie zvolané sťažovateľom, ktorý predložil

„... doklad o splnení oznamovacej povinnosti vo vzťahu k Miestnemu úradu mestskej časti Košice-Sever...“.

Zo záznamu o kontrole Prezídia Policajného zboru, odboru kontroly č. p.: PPZ-201-2/OKS-K-2008 z 29. októbra 2008 (ďalej len „záznam o kontrole“) vyplýva tento priebeh udalostí:

«Pred Technickú univerzitu v Košiciach sa následne dostavil 1. zástupca riaditeľa KR PZ a súčasne riaditeľ úradu justičnej a kriminálnej polície KR PZ v Košiciach (ďalej len „1. zástupca riaditeľa KR PZ v Košiciach“) plk. JUDr. Rudolf Pilarčík. Po zhodnotení situácie zistil, že konanie aktivistov občianskeho združenia CBR zakladá dôvodné podozrenie z páchania priestupku proti verejnému poriadku podľa § 47 ods. 1 písm. c) zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o priestupkoch“), a to vzbudzovaním verejného pohoršenia. Preto vyzval Ing. Janu Tutkovú ako organizátorku predmetného zhromaždenia k odstráneniu kontroverzných informačných panelov, ktoré jej na mieste označil.

Ing. Jana Tutková odmietla uposlúchnuť výzvu na upustenie od protiprávneho konania, preto bola 1. zástupcom riaditeľa KR PZ v Košiciach upozornená, že polícia v prípade dobrovoľného neuposlúchnutia výzvy je v zmysle § 21 zákona NR SR č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Policajnom zbore“) oprávnená fotografie vzbudzujúce verejné pohoršenie zaistiť.

Po tomto poučení sa Ing. Jana Tutková rozhodla zložiť všetky bilbordy. Spoločne s ďalším spoluorganizátorom Petrom Kmetekom ich v prítomnosti 1. zástupcu riaditeľa KR PZ v Košiciach začali osobne skladať zo stojanov, ukladať na trávnik a následne ich odnášali do v blízkosti parkujúceho civilného cestného vozidla, bielej dodávky. Ing. Jana Tutková sa sama rozhodla zhromaždenie predčasne ukončiť.

Poverený policajt OO PZ Košice - Sever ppráp. Roman Pirožinský, velený dňa 16. 10. 2008 do stálej služby, zadokumentoval pod č. p.: ORP-P-950/OPP-Sev-2008 predmetnú vec ako priestupok proti verejnému poriadku obhliadkou miesta činu a fotografickou dokumentáciou, pričom dal pokyn členom hliadky OO PZ Košice -Sever, aby osoby, ktoré sú prítomné podali vysvetlenie v zmysle § 17 ods. 1 zákona o Policajnom zbore.

Ing. Jana Tutková a Peter Kmetek využili svoje právo v zmysle § 17 ods. 4 zákona o Policajnom zbore a k uvedenej veci sa odmietli vyjadriť, preto z uvedeného dôvodu nebolo možné na mieste objasniť uvedenú vec.

Dňa 16. 10. 2008 o 15.15 hod. bol vyrozumený o konaní zhromaždenia občianskeho združenia CBR pred Technickou univerzitou v Košiciach prostredníctvom stálej služby OO PZ Košice-Sever aj zástupca riaditeľa OO PZ Košice-Sever kpt. Mgr. Milan Šeňo (ďalej len „zástupca riaditeľa OO PZ Košice-Sever“). Po príchode zástupcu riaditeľa OO PZ Košice-Sever na miesto páchania priestupku prevzal od 1. zástupcu riaditeľa KR PZ v Košiciach riadenie služobného zákroku. Zástupca riaditeľa OO PZ Košice-Sever osobne dohliadal na odstránenie bilbordov vzbudzujúcich verejné pohoršenie a súčasne poskytol rozhovor pre televíznu spoločnosť TV JOJ. O vykonaní služobného zákroku príslušníkmi PZ následne informoval prednostu Miestneho úradu mestskej časti Košice-Sever.»

Zo spisu obvodného oddelenia vyplýva, že 14. novembra 2008 bola podľa § 60 ods. 3 písm. d) zákona o priestupkoch obvodnému úradu predložená na prerokovanie vec podozrenia z priestupku proti verejnému poriadku podľa § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch podozrivými Ing. Janou Tutkovou a Petrom Kmetekom – usporiadateľmi zromaždenia, s tým, že tieto osoby konajúce v mene sťažovateľa „vystavili na mieste verejne prístupnom, chodníku pre chodcov na ul. Letnej v Košiciach billboardy, nad obsahom ktorých sa pohoršovali“, ako je uvedené v správe o výsledku objasňovania priestupku „doposiaľ nestotožnené osoby, dospelé aj maloleté, ktoré sú zachytené na kamerovom zázname TV JOJ v priloženom DVD“.

Obvodný úrad požiadal 20. novembra 2008 obvodné oddelenie o poskytnutie súčinnosti podľa § 56 zákona o priestupkoch uvedúc: „Priestupku podľa § 47 ods. 1 písm. c) priestupkového zákona sa dopustí ten, kto sa na mieste verejnosti prístupnom alebo verejne dopustí hrubej neslušnosti spôsobilej spôsobiť u najmenej dvoch alebo viac osôb tam súčasne prítomných pohoršenie alebo aspoň nevôľu. Dôkaz o tejto skutočnosti a to identifikácia pohoršujúcich sa osôb a ich prejav pohoršenia v spisovom materiály absentuje. Takto predložený spisový materiál nie je spôsobilý na prejednanie správnym orgánom.“

Obvodné oddelenie predložilo 19. decembra 2009 vec opäť obvodnému úradu s identifikáciou štyroch maloletých osôb vo veku 12 až 13 rokov, ktoré dodatočne 16. decembra 2008 podali vo veci vysvetlenie (ako svedkovia).

Súčasťou spisu bolo aj odborné vyjadrenie znalca z 29. októbra 2008, v ktorom konštatuje: „*Predložené zábery môžu u senzitívnych a precitlivelých ľudí vyvolať zvýšené psychické napätie, pocity úzkosti a strachu, nespavosť a iné neurotické obtiaže.*“

Obvodný úrad 13. januára 2009 vec podozrenia z priestupku proti verejnému poriadku podľa § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch odložil, o čom vyhotovil záznam, v ktorom sa okrem iného uvádza: „*Podľa čl. 26 ods. 2 prvá veta, Ústavy SR, každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Podľa ods. 4, slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu verejného poriadku ochranu verejného zdravia a mravnosti. Priestupku podľa § 47 ods. 1 písm. c) priestupkového zákona, dopustí ten, kto sa na mieste verejnosti prístupnom alebo verejne, dopustí hrubej neslušnosti spôsobilej spôsobiť u najmenej dvoch alebo viac osôb tam súčasne prítomných pohoršenie alebo aspoň nevôľu.*“

Hrubou neslušnosťou sa rozumie konanie, ktorým sú hrubo porušované pravidlá občianskeho spoluzitia a občianskej morálky najmä tým, že páchatel napadne iného, hanobí historickú alebo kultúrnu pamiatku, hrob alebo pietne miesto, alebo hrubým spôsobom ruší zhromaždenie alebo obrad občanov. Ako ďalšie príklady zákon uvádza vulgárne nadávky oplzlé reči, urážky skutkom a podobne.

Obvinení zákonom stanoveným spôsobom uplatnili právo vyplývajúce z Ústavy SR, výkon ktorého je ďalej upravený zákonom č. 84/1990 Zb. o zhromažďovanom práve a jeho zákonné ustanovenia dodržali. I keď zábery, ktoré boli vystavené, môžu u senzitívnych a precitlivelých ľudí vyvolať zvýšené napätie pocity úzkosti a strachu, nespavosť a neurotické obtiaže, je nepochybné, že iba zobrazovali jestvujúcu skutočnosť, na ktorú podozriví mienili povoleným spôsobom poukázať. Pretože v prípade konania podozrivých nedošlo k narušeniu verejného poriadku ich konanie nie je priestupkom a preto bola vec podľa § 66 ods. 2 písm. a) zák. č. 372/1990 Zb. odložená.“

III.

Právne predpisy vzťahujúce sa na vec

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povoleniu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.

Podľa čl. 10 ods. 2 dohovoru výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam obmedzeniam alebo

sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 84/1990 Zb. občania majú právo pokojne sa zhromažďovať.

Podľa § 1 ods. 2 zákona č. 84/1990 Zb. výkon tohto práva slúži občanom na využívanie slobody prejavu a ďalších ústavných práv a slobôd, na výmenu informácií a názorov a na účasť na riešení verejných a iných spoločných záležitostí vyjadrením postojov a stanovísk.

Podľa § 1 ods. 4 zákona č. 84/1990 Zb. na zhromaždenie nie je potrebné predchádzajúce povolenie štátneho orgánu.

Podľa § 5 ods. 1 prvej vety zákona č. 84/1990 Zb. zvolávateľ je povinný zhromaždenie písomne oznámiť obci tak, aby obec oznámenie dostala aspoň 5 dní vopred, najskôr však 6 mesiacov pred dňom jeho konania.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z.:

Policajný zbor plní tieto úlohy:

a) spolupôsobí pri ochrane základných práv a slobôd, najmä pri ochrane života, zdravia, osobnej slobody a bezpečnosti osôb a pri ochrane majetku,

...

i) spolupôsobí pri zabezpečovaní verejného poriadku; ak bol porušený, robí opatrenia na jeho obnovenie,

...

k) odhaľuje priestupky a zisťuje ich páchatel'ov, a ak tak ustanovuje osobitný zákon, priestupky aj objasňuje a prejednáva,

...

Podľa § 8 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z. pri vykonávaní služobnej činnosti je príslušník Policajného zboru (ďalej len „policajt“) povinný... nepripustiť... aby v súvislosti s touto jeho činnosťou vznikla osobe bezdôvodná ujma a aby prípadný

zásah do jej práv a slobôd prekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného jeho služobnou činnosťou...

Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z. policajt v službe je povinný v medziach tohto zákona vykonať služobný zákrok, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo je dôvodné podozrenie z ich páchania.

Podľa § 9 ods. 3 zákona č. 171/1993 Z. z. služobný zákrok je zákonom ustanovená a v jeho medziach vykonávaná činnosť policajta, pri ktorej sa bezprostredne zasahuje do základných práv a slobôd osoby.

Podľa § 19 ods. 1 písm. b) zákona č. 171/1993 Z. z. policajt je oprávnený zaistiť osobu pristihnutú pri páchaní priestupku, ak je dôvodná obava, že v ňom bude pokračovať, alebo ak je to nevyhnutne potrebné na riadne zistenie alebo objasnenie veci...

Podľa § 21 ods. 1 prvej vety zákona č. 171/1993 Z. z. policajt je oprávnený zaistiť na vykonanie potrebných úkonov vec, ak má podozrenie, že tá súvisí so spáchaním trestného činu alebo priestupku a jej zaistenie je potrebné na zistenie skutkového stavu veci alebo na rozhodnutie orgánu činného v trestnom konaní, alebo na rozhodnutie orgánu v konaní o priestupku.

Podľa § 47 ods. 1 písm. c) zákona č. 372/1990 Zb. priestupku sa dopustí ten, kto vzbudí verejné pohoršenie.

IV.

Právne závery ústavného súdu

Sloboda prejavu a právo prijímať, vyhľadávať a rozširovať idey a informácie sa zaručujú každému ako základné právo. Slobodou prejavu sa človeku umožňuje vysloviť alebo zamlčať svoje city, myšlienky a názory. Prostredníctvom práva prijímať, vyhľadávať a rozširovať idey a informácie sa každému umožňuje dozvedieť sa informáciu, získať informáciu do svojej dispozičnej sféry a v nej informáciu spracovať pre svoju potrebu i potrebu iných, keďže v súlade s ústavou k nemu patrí aj právo informáciu ďalej rozširovať.

Vo verejnom záujme sa sloboda prejavu a právo prijímať, vyhľadávať a rozširovať informácie môžu obmedziť podľa čl. 26 ods. 4 ústavy len zákonom. Termínom „zákon“ sa označuje jeden všeobecne záväzný právny predpis so silou zákona, ale neurčitý počet všeobecne záväzných právnych predpisov s definovaným stupňom právnej sily. Zákonné obmedzenie základného práva zaručeného v ustanoveniach čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy je možné, iba ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti (*mutatis mutandis* II. ÚS 28/96).

Pri uplatnení zásahu do základného práva na slobodu prejavu je na interpretáciu podmienok ustanovených v čl. 26 ods. 4 ústavy relevantný aj medzinárodný štandard ochrany slobody prejavu. Podľa rozhodnutí ESLP výkon práva na slobodu prejavu môže podliehať takým formalitám, podmienkam obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci. Termín „nevyhnutný“ použitý v tomto kontexte „... nemá takú flexibilitu, aby obsahoval význam výrazov užitočný, primeraný alebo žiadúci. Vztahuje sa len na existenciu naliehavej spoločenskej potreby vykonaný zásah.“ (*Handyside case*. Séria A, č. 24, s. 23). Pritom obmedzenie práv priznaného dohovorom nemožno pokladať za nevyhnutné v demokratickej spoločnosti, ak nie je primerané sledovanému legitímnemu cieľu; pri určovaní rozsahu obmedzenia je dôležitý iba cieľ sledovaný obmedzením, ale aj podstata práva, ktoré sa má obmedziť (*Gillow case*. Séria A, č. 109, s. 22).

V posudzovanom prípade žiadna zo strán konania pred ústavným súdom nespochybňuje, že služobný zákrok vedený zástupcom krajského riaditeľa PZ v súvislosti s prezentáciou fotografií na informačných paneloch na verejnom zhromaždení pod názvom „*STOP GENOCÍDE – proti porušovaniu ľudských práv vo svete*“ konanom 16. februára 2008 v Košiciach predstavoval zásah do práva na slobodu prejavu sťažovateľa.

názoru ústavného súdu túto skutočnosť jednoznačne preukazujú aj skutkové zistenia o priebehu služobného zákroku vyplývajúce zo záznamu o kontrole.

Z hľadiska posúdenia predloženej sťažnosti je preto rozhodujúce posúdenie ďalších otázok, ktoré sú medzi účastníkmi sporné, konkrétne, či zásah orgánov Policajného zboru bol v súlade so zákonom, či sledoval legitímny cieľ vyplývajúci z ustanovení čl. 26 ods. 4 ústavy a z čl. 10 ods. 2 dohovoru, a napokon či zodpovedal požiadavke proporcionality z hľadiska toho, že musí ísť o opatrenie, ktoré je v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na zabezpečenie niektorého z cieľov uvedených v ustanoveniach čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru.

Krajské riaditeľstvo PZ uviedlo, že zásah bol nevyhnutný v záujme ochrany verejného poriadku, pretože vystavené fotografie či plagáty vzbudzovali u niektorých okoloidúcich osôb verejnú pohoršenie, že sledoval legitímny cieľ ochrany verejného zdravia a mravnosti s poukazom na odborné vyjadrenie dvoch znalcov, podľa ktorých môže pohľad na zobrazené násilie obsiahnuté v prezentovaných fotografiách vyvolať úzkosť, neurotické problémy či nespavosť, a napokon, že zásah bol v záujme ochrany práv a slobôd iných, konkrétne v záujme ochrany práva na súkromie, keďže právna úprava v Slovenskej republike umožňuje ženám legálnym spôsobom podstúpiť umelé prerušenie tehotenstva.

Pokiaľ ide o zákonnosť zásahu, krajské riaditeľstvo PZ ho odôvodnilo ustanoveniami § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch a ustanoveniami § 2 ods. 1, § 9 ods. 1 a § 21 ods. 1 zákona o Policajnom zbore.

Vzhľadom na okolnosti prípadu považoval ústavný súd za vhodné preskúmať najskôr otázku, či bol zásah do práv sťažovateľa ospravedlnený legitímnym záujmom v zmysle čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru, a následne sa zaoberal otázkou zákonnosti a primeranosti uvedeného zásahu.

Ustanovenia čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj čl. 10 ods. 1 dohovoru zaručujú ochranu pred zasahovaním orgánov verejnej moci do výkonu práva na slobodu prejavu. Pokiaľ orgán

verejnej moci do výkonu uvedeného práva zasiahne, je na ňom, aby preukázal, že zásah zodpovedá kritériám zákonnosti, legitimity a proporcionality.

Pokiaľ ide o ochranu verejného poriadku a mravnosti, ústavný súd po oboznámení sa s obsahom fotografií, resp. plagátov prezentovaných sťažovateľom na zhromaždení konštatuje, že výjavy na nich zobrazené obsahovali nepochybne prvok násilia, čo mohlo v časti verejnosti vyvolávať negatívne reakcie alebo postoje. Zobrazené násilie však nebolo prezentované samouúčelne, ale bolo zasadené do rámca morálneho kontextu a spoločenskej diskusie o otázke interrupcií, na ktorú vyjadroval sťažovateľ svoj názor. Kontext, v ktorom boli uvedené zábery prezentované, jednoznačne vypovedá o odsudzovaní násilia páchanom na človeku (vo všeobecnosti), v žiadnom prípade násilie nepropaguje ani nepredstavuje hrubé zneuctenie ľudskej dôstojnosti či popieranie ľudských práv.

Ústavný súd sa v tejto súvislosti oboznámil aj s obsahom nálezu Rady pre reklamu z 12. septembra 2007, na ktorý poukázalo krajské riaditeľstvo PZ odôvodňujúc legitimitu svojho postupu. Nález Rady pre reklamu sa týkal posúdenia veľkoplošnej bilbordovej kampane sťažovateľa týkajúcej sa obdobnej témy. Arbitrážna komisia v ňom konštatovala, že bilbordová reklamná kampaň sťažovateľa pod názvom „Právo na život“ je v rozpore s ustanovením bodu 3.2 časti I. Etických zásad reklamnej praxe platných na území Slovenskej republiky, podľa ktorého: „Reklamná kampaň musí byť slušná, čestná. Musí byť pripravovaná s pocitom zodpovednosti voči spotrebiteľovi.“ Tento záver odôvodnila tým, že posudzovaná reklamná kampaň „nebola pripravená s dostatočným pocitom zodpovednosti voči všetkým skupinám spotrebiteľov, najmä voči skupine maloletých“ a spôsobom komunikácie – „umiestnením vizuálu na veľkoplošnom nosiči – billboarde“ zasiahla všetky skupiny „recipientov“, pričom na niektoré skupiny „pôsobila šokujúco“ alebo „mohla byť aj nezrozumiteľná (napr. malým deťom)“. V závere nálezu Rady pre reklamu arbitrážna komisia uviedla, že «... sa nestotožnila ani s názorom zadávateľov reklamy, že uvedená reklama svojim „šokujúcim“ prejavom je plne v súlade so slobodou prejavu zakotvenou v čl. 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach, ku ktorému pristúpila aj SR. Aj keď Komisia neposudzuje reklamu z hľadiska jej súladu so všeobecne záväznými právnymi normami, považuje za potrebné pripomenúť, že čl. 10 Európskeho dohovoru o ľudských

právach má aj ustanovenie v bode 2 o obmedzení výkonu týchto slobôd, keďže oni v sebe zahŕňajú aj povinnosti a najmä zodpovednosť subjektov, ktorí slobodu prejavu uplatňujú.“.

Ústavný súd konštatuje, že predmetom nálezu Rady pre reklamu bolo posúdenie veľkoplošnej bilbordovej kampane sťažovateľa, ktorú arbitrážna komisia považovala za nevyváženú, resp. neprimerane šokujúcu. Arbitrážna komisia neodôvodnila konkrétnym spôsobom poznámku o prekročení medzí slobody prejavu sťažovateľom z hľadiska čl. 10 dohovoru (iba poukázala na odsek 2 uvedeného ustanovenia), pričom sama uviedla, že nie je v jej kompetencii posudzovať súlad reklamy so všeobecne záväznými právnymi predpismi. V posudzovanom prípade, ktorý je predmetom konania pred ústavným súdom, nejde (a ani v čase policajného zásahu nešlo) o skúmanie vhodnosti či primeranosti veľkoplošnej bilbordovej kampane (z hľadiska vkusu, vhodnosti či adekvátnosti komunikácie s verejnosťou), ale o posúdenie, či sťažovateľ umiestnením sporných fotografií na dvanástich informačných paneloch na jedinom mieste v súvislosti s konaním verejného zhromaždenia prekročil medze základného práva na slobodu prejavu zaručeného v ústave a v dohovore a vyvolal protiprávny stav opodstatňujúci preskúmaný zásah orgánov Policajného zboru. Vzhľadom na tieto skutočnosti nepredstavuje nález Rady pre reklamu dostatočný a relevantný dôvod na potvrdenie legitimacy zásahu orgánov Policajného zboru do slobody prejavu sťažovateľa na zhromaždení konanom 16. októbra 2008 v Košiciach.

Ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by dostatočne rozumne umožňovala odôvodniť záver, že informačné panely prezentované sťažovateľom na verejnosti počas konania zhromaždenia obsahovali komentované vizuálne zobrazenia v rozpore s elementárnymi princípmi morálky, etiky či ľudskej dôstojnosti, prípadne, že by smerovali k porušovaniu práv iných z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia. Naopak, vizuálne zobrazenia obhajovali ľudskú dôstojnosť pred násilím ako takým.

Skutočnosť, že sťažovateľ prezentoval odlišný názor na spoločenskú prijateľnosť umelého prerušenia tehotenstva, než je tá, z ktorej vychádza právna úprava platná v Slovenskej republike a ktorú pravdepodobne zdieľa väčšina spoločnosti, neodôvodňuje

zásah do slobody prejavu. Forma a obsah uplatnenia slobody prejavu, ktorú sťažovateľ zvolil, neútočila urážlivým alebo znevažujúcim spôsobom na osoby, ktoré majú na problematiku interrupcií iný názor ako sťažovateľ, ani nebola spôsobilá vzbudzovať u nich vážnu obavu z porušenia ich práv. Skutočnosť, že bola do určitej miery provokatívna, nie je dostatočným dôvodom na jej obmedzenie.

Aj v zmysle judikatúry ESĽP je sloboda prejavu jedným zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednou zo základných podmienok jej pokroku a sebarealizácie každého jednotlivca. V zmysle čl. 10 dohovoru požíva ochranu nielen pokiaľ ide o informácie alebo myšlienky, ktoré sú prijímané pozitívne a považované za neútočné či indiferentné, ale aj pokiaľ ide o informácie a myšlienky, ktoré provokujú, šokujú či znepokojujú. Uvedené ustanovenie dohovoru chráni nielen obsahovú podstatu vyjadrovaných informácií a myšlienok, ale taktiež formu, v ktorej sú prezentované. Z tejto ochrany existujú výnimky ustanovené v čl. 10 ods. 2 dohovoru, ktoré však musia byť interpretované reštriktívne (pozri napr. Nilsen a Johnsen v. Nórsko, č. 23118/93, § 43; Feldek v. Slovenská republika, č. 29032/95, § 72). Vo sférach politických prejavov a spoločenskej debaty o otázkach verejného záujmu je pritom priestor na úvahu štátu, resp. orgánov verejnej moci, týkajúcu sa obmedzenia slobody prejavu malý (pozri napr. Sürek v. Turecko, č. 26682/95, § 61).

Otázka umelého prerušenia tehotenstva a jeho právnej regulácie je nepochybne legitímnou témou spoločenskej verejnej diskusie – otázkou všeobecného, verejného záujmu. Zároveň je zrejmé, že ide o tému vo svojej podstate kontroverznú, vyvolávajúcu emócie jednotlivých názorových skupín a pravdepodobne aj v budúcnosti polarizujúcu spoločnosť vzhľadom na výrazný etický, morálny, hodnotový a svetonázorový kontext, v rámci ktorého dochádza k formulovaniu postojov k tejto problematike.

V demokratickej spoločnosti založenej na princípe suverenity ľudu (čl. 2 ods. 1 ústavy) je však slobodná diskusia a konfrontácia názorov vo veciach všeobecného záujmu nevyhnutnou súčasťou slobody a tvorby politickej vôle, ktorá sa v konečnom dôsledku môže premietnuť v procese tvorby zákonov. Z povahy právnych noriem nevyhnutne vyplýva, že stanovujú hranice práv subjektov právnych vzťahov. V danom prípade je nepochybné, že právna úprava podmienok umelého prerušenia tehotenstva stanovuje

medze práva ženy na súkromie. Túto skutočnosť však nemôže orgán verejnej moci interpretovať tak, že obmedzí právo na slobodu prejavu, ktorý kritizuje platnú právnu úpravu s poukazom na ochranu práv iných osôb. Dôsledkom takéhoto postupu, v rámci ktorého štátny orgán posudzuje správnosť a prípustnosť prejavovaných názorov, je zavedenie cenzúry, ktorá je v zmysle čl. 26 ods. 3 ústavy v Slovenskej republike vylúčená. Sťažovateľ uplatnením práva na slobodu prejavu verejnou prezentáciou sporných vizuálnych zobrazení na zhromaždení 16. októbra 2008 neporušil právo žien na súkromie, ako to namietalo krajské riaditeľstvo PZ.

Krajské riaditeľstvo PZ predložilo v záujme preukázania legitimacy zásahu z dôvodu ochrany verejného zdravia a mravnosti odborné vyjadrenie znalca z odvetvia psychiatrie, podľa ktorého môže pohľad na zobrazené násilie obsiahnuté v prezentovaných fotografiách vyvolať úzkosť, neurotické problémy či nespavosť. Uvedené závery znalec konštatuje bez bližšieho zdôvodnenia alebo konkrétneho uvedenia diagnózy s popisom intenzity, závažnosti či doby trvania poruchy. Z vyjadrenia predsedníčky Slovenskej sexuologickej spoločnosti vyplýva, že formu prejavu, ktorú sťažovateľ zvolil, nepovažuje za vhodnú, pretože je spôsobilá šokovať diváka a negatívne ovplyvniť jeho emocionálny svet. Na druhej strane, sťažovateľ predložil v konaní pred ústavným súdom odborné vyjadrenie znalca z odboru psychológie, ako aj vyjadrenie detskej psychiatričky, ktorých závery vo vzťahu k možným následkom na psychike diváka po zhliadnutí fotografií prezentovaných sťažovateľom počas zhromaždenia sú opačné. Podľa ich vyjadrení násilie obsiahnuté v prezentovaných fotografiách nie je takej intenzity, aby spôsobilo divákovi väčší šok či traumy ako vyvolávajú bežné životné situácie, s ktorými sa možno denne stretnúť. Deti útleho veku nemusia uvedené zábery vôbec pochopiť, pričom u detí všeobecne nie je pravdepodobnosť intenzívnejšieho šoku či traumy daná v dôsledku skutočnosti, že sa ich nedotkli traumatizujúce udalosti obsiahnuté na záberoch. Za daných skutočností dospel ústavný súd k záveru, že orgán verejnej moci, t. j. krajské riaditeľstvo PZ nepreukázalo naliehavú existenciu spoločenskej potreby obmedziť sťažovateľovo právo na slobodu prejavu z dôvodu ochrany verejného zdravia.

Pokiaľ ide o hodnotenie zákonnosti a primeranosti zásahu, ústavný súd konštatuje, že služobný zákrok príslušníkov Policajného zboru smeroval proti slobode prejavu sťažovateľa. Nebol priamo namierený proti jeho základnému právu pokojne sa zhromažďovať, takže sťažovateľova argumentácia o výlučnej právomoci obce a o subsidiárnej úlohe Policajného zboru v tejto oblasti v zmysle zákona č. 84/1990 Zb. nie je opodstatnená.

V danom prípade bolo právnym základom pre postup orgánov Policajného zboru podozrenie, že aktivitami sťažovateľa dochádza k naplneniu skutkovej podstaty priestupku podľa § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch.

Sťažovateľ namietal, že zásah do základného práva na slobodu prejavu nie je zákonný, pokiaľ ustanovenie zákona, ktoré je jeho základom, nie je formulované s dostatočnou presnosťou, aby si jeho adresát mohol urobiť jasnú predstavu o podmienkach, na základe ktorých môže byť aplikované, a tomu následne prispôbiť svoje správanie. V tejto súvislosti sťažovateľ namietal neurčitost' a vágnosť pojmu „verejné pohoršenie“.

Ústavný súd konštatuje, že povaha uvedeného ustanovenia pravdepodobne vylučuje podanie striktnej a vyčerpávajúcej legálnej definície tohto pojmu, to však neznamená, že ide o pojem natoľko vágny, aby porušoval princíp právnej istoty zahŕňajúci požiadavku, aby si jeho adresát mohol urobiť predstavu o podmienkach, na základe ktorých môže byť aplikované, a tomu následne prispôbiť svoje správanie. Naopak, ustanovenie § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch je súčasťou slovenského právneho poriadku pomerne dlhú dobu a predstavuje prostriedok komplementárnej právnej ochrany pred protiprávnym konaním, ktorého spoločensky závažnejšie a škodlivejšie formy sú postihované prostredníctvom skutkových podstat' trestných činov uvedených v deviatej hlave druhej časti Trestného zákona (napr. trestný čin výtržníctva podľa § 364 Trestného zákona). Vzhľadom na formuláciu uvedených skutkových podstat' je podľa názoru ústavného súdu adresát právnej normy obsiahnutej v ustanovení § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch spôsobilý predvídať v dostatočnej miere, prípadne aj s využitím kvalifikovanej právnej rady, podmienky jej aplikovateľnosti v okolnostiach, ktoré sú preňho relevantné, a prispôbiť tomu svoje správanie. Argumentáciu sťažovateľa o nedostatočnej určitosťi § 47 ods. 1

písm. c) zákona o priestupkoch z hľadiska požiadavky zákonnosti zásahu do jeho základných práv preto ústavný súd neakceptoval.

V posudzovanom prípade však mohol zásah orgánov Policajného zboru do základného práva na slobodu prejavu sťažovateľa splniť požiadavku zákonnosti a proporcionality iba v prípade, ak by sa opieral o taký výklad a aplikáciu § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch, ktorá zodpovedá požiadavkám vyplývajúcim z ustanovenia čl. 26 ods. 4 ústavy, resp. z ustanovenia čl. 10 ods. 2 dohovoru.

Keďže sloboda prejavu zahŕňa podľa čl. 26 ústavy a podľa čl. 10 dohovoru ochranu tak informácií alebo myšlienok, ktoré sú prijímané pozitívne a sú považované za neútočné či indiferentné, ako aj ochranu informácií a myšlienok, ktoré provokujú, šokujú či znepokojujú, či už z hľadiska ich obsahu, alebo z hľadiska formy ich prezentácie, nemožno do tejto slobody zasahovať na základe § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch o vzbudzovaní verejného pohoršenia iba na základe skutočnosti, že časť verejnosti s obsahom alebo formou prejavovaných myšlienok alebo informácií nesúhlasí alebo je ňou šokovaná, či obťažovaná, pokiaľ zároveň nie je splnená podmienka existencie naliehavej spoločenskej potreby na obmedzení takejto slobody prejavu z dôvodov ochrany práv a slobôd iných, ochrany bezpečnosti štátu, ochrany verejného poriadku alebo ochrany verejného zdravia a mravnosti v demokratickej spoločnosti.

V posudzovanom prípade krajské riaditeľstvo PZ nepreukázalo, ako vyplýva z predchádzajúcich častí odôvodnenia, existenciu takejto naliehavej spoločenskej potreby v zmysle dôvodov zakladajúcich legitimitu zásahu do slobody prejavu sťažovateľa v súlade s čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru. Tento zásah preto nemôže byť považovaný za zákonný a primeraný. O tejto skutočnosti svedčí napokon aj fakt, že obvodný úrad 13. januára 2009 vec podozrenia z priestupku podľa § 47 ods. 1 písm. c) zákona o priestupkoch proti osobám konajúcim v posudzovanom prípade v mene sťažovateľa odložil podľa § 66 ods. 2 písm. a) zákona o priestupkoch s tým, že došlé oznámenie neodôvodňuje začatie konania o priestupku alebo postúpenie veci, pretože „... v prípade

konania podozrivých nedošlo k narušeniu verejného poriadku ich konanie nie je priestupkom“.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom krajského riaditeľstva PZ pri služobnom zákroku na verejnom zhromaždení pod názvom „*STOP GENOCÍDE – proti porušovaniu ľudských práv vo svete*“ konanom 16. októbra 2008 v Košiciach spočívajúcim v príkaze na odstránenie časti prezentovaných fotografií pod hrozbou ich zaistenia došlo k porušeniu sťažovateľovho základného práva na slobodu prejavu zaručeného v čl. 26 ods. 1 ústavy, ako aj k porušeniu jeho práva na slobodu prejavu zaručeného v čl. 10 ods. 1 dohovoru.

V.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal prostredníctvom svojho právneho zástupcu priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk z titulu nemajetkovej ujmy.

Primerané finančné zadosťučinenie predstavuje fakultatívny prostriedok nápravy porušenia ústavnosti zisteného a vysloveného meritórnym rozhodnutím (nálezom) ústavného súdu. Pri rozhodovaní o jeho priznaní (vrátane určenia jeho výšky) vychádza ústavný súd zo zásad spravodlivosti so zreteľom na konkrétne okolnosti každého individuálneho prípadu.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody už nemožno napraviť zrušením rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedením do pôvodného stavu (napr. I. ÚS 15/02).

Po zvážení sťažovateľovho návrhu na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia dospel ústavný súd k záveru, že vzhľadom na okolnosti daného prípadu predstavuje popri výroku ústavného súdu uznávajúceho a deklarujúceho porušenie základných práv sťažovateľa dostatočné opatrenie na zabezpečenie nápravy porušenia ústavnosti priznanie finančného zadost'učinenia v sume 1 000 €.

Finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej porušením základných práv a slobôd a nie je zameniteľné s náhradou nemajetkovej ujmy za zásah do dobrej povesti právnickej osoby v zmysle § 19b ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka či s náhradou nemajetkovej ujmy za zásah do práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby v zmysle § 11 až § 13 Občianskeho zákonníka (pozri čl. 127 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nepovažoval námietku krajského riaditeľstva PZ, že zásahom nedošlo k zníženiu vážnosti sťažovateľa v spoločnosti, pretože už predtým bol verejnosťou vnímaný kontroverzne, za právne významnú pri posúdení návrhu na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri posudzovaní jeho výšky prihliadal ústavný súd na význam základného práva na slobodu prejavu na strane jednej a na intenzitu, dôsledky zásahu, ako aj na konkrétne okolnosti, na základe ktorých k nemu došlo na strane druhej. Ústavný súd prihliadol na skutočnosť, že sťažovateľ zvolil zámerne do istej miery provokujúcu formu slobody prejavu, na ktorú bežne slovenská spoločnosť nie je zvyknutá, a v istom slova zmysle „testoval“ hranice slobody prejavu. Za daných okolností bola pozícia príslušníkov Policajného zboru reagujúcich na telefonické oznámenie o skutočnostiach umožňujúcich predpoklad o vzbudzovaní verejného pohoršenia sťažená povinnosťou ihneď zvážiť všetky okolnosti prípadu a reagovať bezprostredne, čo nevyhnutne vyvoláva väčšie riziko pochybenia. Navyše k zásahu došlo až v záverečnej fáze trvania zhromaždenia. Z uvedených dôvodov ústavný súd návrhu na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo zvyšnej časti nevyhovel.

Sťažovateľ žiadal taktiež priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia advokátom. Na pojednávaní 2. júna 2009

vyčíslil sťažovateľov právny zástupca trovy právneho zastúpenia vo veci sumou 771,98 € ako odmenu za štyri úkony právnej služby, režijný paušál, náhradu cestovných výdavkov v súvislosti s cestou na miesto konania pojednávania a späť, ako aj daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), ktorej je platcom.

Ústavný súd pri priznaní trov vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007 (19 056 Sk/ 632,54 €) a za I. polrok 2008 (20 950 Sk/ 695,41 €) vzhľadom na to, že úkony právnej služby boli realizované v rokoch 2008 a 2009. Sťažovateľ mohol v súlade s právnymi predpismi požadovať náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2008 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti – 15. decembra 2008) a za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2009 (písomné podanie vo veci samej z 29. apríla 2009 a účasť na pojednávaní 2. júna 2009) v zmysle § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a), c) a d) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume $2 \times 105,42 \text{ €} + 2 \times 115,90 \text{ €}$. Taktiež mohol požadovať náhradu za režijný paušál právneho zástupcu (§ 16 ods. 3 vyhlášky) v sume $2 \times 6,30 \text{ €} + 2 \times 6,95 \text{ €}$, ako aj náhradu cestovných výdavkov v sume 196,27 € [(§ 15 písm. a) a § 16 ods. 4 vyhlášky] a napokon 19 % DPH z ceny poskytnutej právnej služby (§ 18 ods. 3 vyhlášky a § 22 ods. 1 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov).

Vzhľadom na tieto skutočnosti priznal ústavný súd sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 771,98 € vyčíslenej jeho právnym zástupcom na pojednávaní 2. júna 2009, pretože neprevyšovala sumu, ktorú mohol sťažovateľ požadovať podľa platných právnych predpisov. Na rozšírenie návrhu na priznanie trov konania podaním z 3. júna 2009 ústavný súd neprihliadol, pretože bol podaný až po lehote stanovenej ústavným súdom na ich uplatnenie a vyčíslenie (do vyhlásenia rozhodnutia vo veci na pojednávaní 2. júna 2009). Následná lehota troch dní bola právnemu zástupcovi sťažovateľa poskytnutá iba na doplnenie podkladov preukazujúcich výšku uplatneného nároku na náhradu cestovného.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajské riaditeľstvo PZ povinné zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudcu Ľubomíra Dobríka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2009

Za správnosť vyhotovenia

Malkov

Rudolf TKÁČIK, v.r.
predseda senátu

Odlišné stanovisko sudcu Ľubomíra Dobríka

vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. III. ÚS 42/09

Sloboda prejavu je v našom právnom poriadku ponímaná ako základná podmienka rozvoja demokratickej spoločnosti, a to aj z dôvodu, že na jej základe sa dá rozvíjať politický pluralizmus, ktorý je podstatou demokratického štátu.

Sloboda prejavu je tradičným politickým právom, ktoré má chrániť občanov pred nežiaducimi aktivitami verejnej moci.

Obmedziť slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno len pri splnení všetkých troch podmienok uvedených v čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). To znamená, že zásah:

- a) sa musí robiť zákonnou cestou,
- b) spĺňa kritériá nevyhnutnosti v demokratickej spoločnosti,
- c) musí spĺňať legitimitu cieľa, t. j. ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejný poriadok, verejné zdravie a morálku.

Judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vo veciach ochrany základného práva zaručeného čl. 26 ústavy je ovplyvnená judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, pokiaľ rozhoduje o sťažnostiach namietajúcich porušenie čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Aj Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil, že sloboda prejavu je jedným z hlavných pilierov demokratickej spoločnosti a jednou zo základných podmienok jej pokroku a rozvoja každého človeka.

Právo na informácie sa podľa tohto súdu vzťahuje nielen na informácie alebo myšlienky, ktoré sú prijímané priaznivo alebo sú považované za neurážlivé alebo neutrálne, ale aj na tie, ktoré útočia, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva.

Také sú požiadavky plurality tolerance a veľkorysosti, bez ktorých niet demokratickej spoločnosti.

Okrem iného toto znamená, že všetky formality, podmienky, obmedzenia, či sankcie v tejto sfére musia byť primerané sledovanému legitímnemu cieľu (Handyside v. Spojené kráľovstvo zo 7. decembra 1976, séria A, čl. 24 ods. 49).

Z hľadiska takto judikovaných postupov Európskeho súdu pre ľudské práva (ale aj ústavného súdu) mala byť preskúmaná sťažnosť občianskeho združenia.

Pokiaľ ide o skúmanie prvého kritéria, zistili sme, že zásah vykonala zákonom zmocnená súčasť verejnej moci. Tento podľa môjho názoru spĺňal kritériá nevyhnutnosti v demokratickej spoločnosti.

Sama hlavná predstaviteľka občianskeho združenia priznala, že jej išlo o preskúmanie hraníc a upozornenie na stav vo svete prostredníctvom šokujúcich informácií.

V tomto bode zmocnený orgán štátu mal iný názor a časť informatívnych materiálov, resp. ich sprístupnenie, hodnotil ako spôsobilé narušiť verejný poriadok, čím splnil aj tretie kritérium, a to legitimitu cieľa. Začal konanie smerujúce k dokumentovaniu priestupku časťou sprístupnenej dokumentácie. Takýto postup mu zákon umožňuje a je legitímny. Vyzval organizátorku, aby niektoré panely zakryla, no tá volila radšej ukončenie akcie, ktorá už aj tak splnila svoj cieľ.

Na strane 24 väčšinového nálezu ústavného súdu sa uvádza, že išlo o „testovanie“ hranice slobody prejavu.

Možno k tomu len dodať, že test bol nielen zo strany sťažovateľa, ale aj zo strany iných médií, ktoré tiež šíria slobodne informácie, a ktorý mal úplne legitímne iný názor

na vystavené materiály, a preto sa obrátili na jedinou autoritu, ktorá v tomto procese mohla legitímne pôsobiť, a to orgán verejnej moci, t. j. políciu Slovenskej republiky.

Samotný dej zásahu mal následky pre organizátorov, že z ich lokálnej akcie sa cez slobodu prejavu inej právnickej osoby stala akcia celoštátneho významu a „test citlivosti“ prebehol až na národnej úrovni.

Vec mala aj svoje ukončenie, ktoré sa vo väčšinovom názore spomína len okrajovo, a to, že zákon umožňoval orgánom polície vykonať služobný zákrok smerujúci k zisteniu, či sa neporušil verejný poriadok alebo nepáchal priestupok.

O tomto spracoval materiál, ktorý predložil orgánu verejnej moci rozhodujúcemu v priestupkovom konaní, a to obvodnému úradu, ktorý mal právomoc samostatne procesného orgánu rozhodujúceho vo veciach priestupkov, ktorá mu umožňuje rozhodnúť, či došlo k spáchaniu priestupku podľa § 47 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Takéto zistenie nezistil, a teda rozhodol o „teste“ hranice slobody prejavu sťažovateľky tak, že jej svojím rozhodnutím dal aj morálnu satisfakciu, že nedošlo k spáchaniu protiprávneho konania z jej strany.

Takýto postup orgánu verejnej moci považujem za dostačujúci na odstránenie vzniknutých námietok porušenia základného práva zo strany orgánov verejnej moci.

Pokiaľ sťažovateľka mala aj iné škody spôsobené materiálnym pôsobením orgánov verejnej moci, mohla si ich uplatniť žalobou na všeobecnom súde.

V Košiciach 2. júna 2009

Za správnosť vyhotovenia

Mallorá

Lubomír DOBRÍK, v.r.
sudca